

Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırmaları İnceleme Yeterlikleri*

Scientific Research Review Competences of Prospective Teachers

Mehmet TAŞDEMİR**
Adem TAŞDEMİR***

ÖZET

Öğretmen yetiştirmede, öğretmen yeterliklerinin önemli bir boyutunun bilimsel araştırma yeterlikleri olması gerektiği hemen herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Bu araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterlik düzeylerinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırma Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmeni adayı 48 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma betimsel bir araştırma olup, çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma verileri katılımcıların yurtiçi hakemli dergilerde yayınlanmış bilimsel bir makalenin incelemelerine dayalı olarak elde edilmiştir. Katılımcıların ayrıntılı incelemesine sunulan araştırma makaleleri, geliştirilen bir ölçek doğrultusunda araştırmacılarca incelenerek araştırma verileri elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, Türkçe öğretmeni adaylarının bilimsel araştırma makalelerinin taşıması gereken özellikleri ne düzeyde tespit edebildiklerine ilişkin olarak; bilimsel bir makalenin problem durumu, yöntem, bulgular ve sonuç/önerilere ilişkin boyutlarındaki yeterlikleri, araştırmının yazım kurallarına uygunluğu gibi biçimselliği ile ilgili boyutlarındaki yeterliklerine oranla daha düşük oranda olduğu görülmüştür.

Anahtar kavramlar: Bilimsel araştırma, bilimsel araştırma yeterliği, öğretmen adayı
Çalışmanın türü: Araştırma

ABSTRACT

Research, basically, in a search, learning, making the unknown known, to keep the darkness of light, a brief process of enlightenment. Shortly it is a clarification process. Research is vital for person and society (Karasar, 2007a). Research culture can be seen as one of the basic features of modern societies includes cognitive, effective and psycho-motor abilities or qualities. And it is accepted that people will achieve this culture by means of education.

Research requires skill and experience which requires research independently and criticizing other's research (Balci, 2009: quoted from Simon and Bursteinn in 1985). With this denotation it composes a dimension in professional development of students in faculties of education in terms of distinguishing scientific researches, investigating them according to research methods, criticizing and making research independently. In this research, following questions were inquired:

- What were the students' abilities in examining the scientific research?
- What were the concepts under each category?

The research benefited from the general screening models, single scan model. General scans are, in a universe, consisting of so many elements, the models of scanning on the whole universe or else one group or a sample of it which is used for getting a general idea. In this approach, the changes such as matter, individual, group, subject etc. are tried to be identified (Karasar, 2007a). According to Kaptan (1998), the research which tries to identify some events, objects, entities, associations, groups and various fields are descriptive studies. Descriptive studies aim at explaining the interaction between the situations, by taking care of existing events and the previous events and their relations, too. So, in the study, examining the results achieved with performance evaluation, which aims to show students' examining skills, represents a real environment. This study was limited with Scientific Research Strategy Lesson.

The study group, 2009-2010 academic year, Ahi Evran University, Faculty of Education, Teacher Training in Turkish 2 grade students, 48 students are determined by random sampling.

In order to clarify abilities of candidate teachers about examining scientific researches, their study papers were examined during the process and tried to be determined with the Scale of Decreeing Scientific Research Ability (BAYDÖ). With this scale, it was aimed to grade and evaluate performance products authentically. Thanks to this, both it was reduced the researchers' faults in grading products about the situation and it became a chance to see details of difference between the individuals.

In the developing process of BAYDÖ; first of all, the draft form related with 'scope validity' was applied to experts' view. The draft composed by researcher, representing three people expert group. Their views were taken about scope validity of items and some dimensions such as; problems, sub-problems, dependent and independent changes, relation of matters in subject, matters' root, expressing, ordering etc. (Büyüköztürk at all, 2008; Wiersma and Jurs, 2005). In this context, experts were asked to evaluate the selections as 'valid', 'invalid', and 'need to develop' in each dimension. Also their written views were asked how the whole form and its sub-dimensions could be. And by the help of experts' feedbacks, by determining Kendall's Tau Correlation Coefficient, experts' consistence and reliability of matters about the draft form determined. The result of each matters' coefficient;

* Bu çalışma "International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey" da sunulan ve özeti basılan sözlü bildirinin geliştirilmiş biçimidir.

** Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi

*** Yrd. Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi

M1 ($r=.53$), M2 ($r=.72$), M3 ($r=.48$), M4 ($r=.58$), M5 ($r=.44$), M6 ($r=.66$), M7 ($r=.41$), M8 ($r=.65$) ve M9 ($r=.46$) were found. The results showed that BAYDÖ had the quality of being used in research. As the last aspect, BAYDÖ was configured into 12 categories: Abstract, introduction, problem, writing a research model, explaining the universe and sample, data and explaining how to gather it, explaining how to evaluate data, diagnosis, discussion, result, bibliography, orthography/presentation.

In data analysis research, activity reports and written materials, used for product evaluation, were investigated conceptually. Data, derived from written texts, were transferred to computers as existing (1) and non-existing (0) according to 12 dimensions in BAYDÖ. In analyzing these data; first of all, SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) packet programmed, frequency and percent values were used to determine the students' ability of examining the scientific researches. Also, in students' examining the scientific research and determining the relation gender changes, independent t test technique were used. As a second, it was tried to make a relation between concepts-themes-categories according to students' use of scientific research steps in each dimension. In this stage, relation analysis, a content analysis was used. In case studies, generally defining a situation, searching theme, gathering data about themes and comparing themes are carried on by researcher (Bloor and Wood, 2006). In the research, texts composing data base were analyzed with Osgood (1959)'s method which is a content-analysis method and examining the items severally or in single parts. Relation analysis, in a whole(text, expression, sample etc.) aims not to analyze how many times a thing is seen, but aims to analyze what a thing is seen another thing together, various message elements are together in which relations (quoted from Bilgin, 2006). Case studies especially for experimental and scanning studies, consider so complicated context. In spite of having a valid research strategy with the truths but in case studies, quantity techniques, including other research method, can be used (Bloor and Wood, 2006). In this study, the frequencies of appearing codes, achieved by researchers were computed together with relational matrix.

In order to support researchers' evaluation and reflect students' point of view, sample quotations were derived from documentary texts.

According to research diagnosis, students';

- It was perceived that students made research about title/author ($n= 44; 91, 65\%$) in a high degree. In their texts, it was fore grounded that numbers of words, writing characters and APA criteria were suitable,
- It was seen that make research about abstract ($n= 45; 93, 7\%$) in a high degree. In their texts, it was fore grounded numbers of words, summarizing the article and keywords.
- Almost half of them made research about introduction category ($n= 30; 62, 5\%$). In their texts, it was fore grounded that they make relation with scanning bibliography, aim, problem and summarizing paragraph's conception could be seen.
- They could make research about diagnosis was category ($n= 35; 72, 9\%$). In their texts it was fore grounded that they could explain research data, comment diagnosis, statistical operations and determining solution and examining table-quotation texts concepts.
- They could make research about result/discussion category ($n= 35; 72, 9\%$). In their texts it was fore grounded that there were concepts of determining result of research.
- They could make research about bibliography category ($n= 39; 81, 2\%$). In their texts it was fore grounded the concepts of the rules of showing bibliography and ordering it.
- They could make research about writing/presentation ($n= 45; 93, 7\%$). In their texts it was fore grounded they could explain paper formation and concepts of quotation.

In the terms of the relations of students' abilities about examining in categories; the highest degree of relations could be seen in title/author-abstract ($r= 86$) and title/author-writing /presentation ($r= 86$) and abstract-writing/presentation ($r= 88$) categories and the lowest degree of relations could be seen introduction-method ($r= 39$), introduction-diagnosis ($r= 46$), method-diagnosis ($r= 46$) and method-result/discussion ($r= 47$) categories.

Keywords: Research methods, research self proficiency, prospective teachers

The type of study: Research

1. GİRİŞ

Bilim ve eğitim birbirini bütünleyen temel olgulardır. Bu iki temel olgunun kaynaştığı noktada ise üniversiteler yer almaktadır. Üniversitelerin temel işlevleri, Anayasa ve yasalarda da belirtildiği gibi, eğitim-öğretim ve araştırma yapmaktır. Bu bağlamda, bilimsel, teknolojik ve toplumsal gelişmelere katkı sağlamak üniversitelerin öncelikli görev ve sorumlulukları arasındadır. Ne var ki, Türk Eğitim Sisteminin ilgili yasa ve yönetmelikleri ile öğretim programlarında okulların ve bireylerin araştırmacı özellikleri vurgulanmasına ve araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmesine rağmen, araştırma eğitimi ne içerik ne yöntem ne de düzey yönünden yeterli görünmektedir (Saracaloğlu, 2008, 180).

Araştırma, temelde, bir arama, öğrenme, bilinmeyenini bilinir yapma, karanlığa ışık tutma, kısaca bir aydınlanma sürecidir (Karasar, 2007a, 22). Araştırma, kişi ve toplum hayatının can damarıdır (Karasar, 2007a, 45). Çağdaş toplumların temel özelliklerinden biri olarak görülen araştırma kültürü; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yeterlikleri ya da nitelikleri kapsamaktadır ve bu kültürün bireylere eğitimle kazandırılacağı kabul edilmektedir. Araştırma eğitimi; bireylere bilimsel tutum ve davranışları, araştırma alanına ilişkin yeterlikleri kazandırarak bireylerde ve toplumda araştırma bilinci oluşturmayı amaçlayan bir eğitimidir. Bilgi

üreten, ürettiğini paylaşabilen, araştırmacı ve bilimsel tutum ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi, eğitim sistemlerinin temel amaçlarından biridir. (Ünal ve Ada, 2007, 140–141).

Bilimsel araştırmayı, Üstdal, Vullaume, Gülbahar ve Gülbahar (2004) öğrenilmesi gerek görülen bir konunun probleme dönüştürülmesi ve cevabın bulunmaya çalışılması ve ortaya çıkartılan cevabın duyurulmak üzere yayımlanması biçiminde açıklarken, Balcı (2009) belli amaçlarla ve sistemli süreçler yoluyla veri toplama ve toplanan verilerin analizi, Ekiz (2003) ise sosyal ve fiziksel fenomenler hakkında bilimsel bilgi etmek için sistematik, planlı ve bazen de kontrollü olarak yapılan bir çalışma olarak tanımlamaktadır. Kısaca araştırma yeni bilginin belli süreçler doğrultusunda üretilmesi olarak söylenebilir. Akademik araştırma niteliğine doğru yaklaştıkça, her araştırma, şu aşamaları içerir. Problemin (konu/sorun) saptanması, araştırma önerilerinin hazırlanması, araştırmanın planlanması, araştırmanın gerçekleştirilmesi, araştırmanın yazılıp rapor edilmesi (Punch, 2005; Karasar, 2007a; Geray, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2008; Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2008; Balcı, 2009). Bir başka olarak ise; sorunun fark edilmesi, sorunun tanımlanması, çözüm önerilerinin tahmini, araştırma yönteminin geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi ve karar verme ve yorumlama olarak aşamalandırılmaktadır (Bailey, 1987; Cohen ve Manion, 1988; Mason ve Bramble, 1978:akt. Büyüköztürk vd. 2008, 7).

Araştırma, akademik bir çalışma alanı olmaktan çok “nasıl yapılacağı” ile ilgili bir sanat olarak algılanabilir. Araştırma beceri ve deneyim gerektirmektedir, kendi başına bağımsız olarak araştırma yapabilmeyi ve başkalarının araştırmalarını eleştirebilmeyi gerektiren bir deneyimdir (Simon ve Burstein, 1985’den akt. Balcı, 2009). Araştırma eğitimi, en sade vatandaştan, çeşitli düzeylerdeki yönetici ve uygulayıcılarla, en üst düzeydeki bilim adamlarına kadar, her kesin, değişen ölçülerde, ihtiyaç duyduğu, araştırma formasyon ve kültürünün kazandırılmak istendiği bir eğitimidir (Karasar, 1974, 264). Araştırma öz-yeterliği ise öğrencilerin bilimsel araştırma kapsamına giren bir konuyu araştırabilecek yeteneğe ne kadar sahip olduğuna ilişkin inancı olarak da tanımlanmaktadır (Montcalm, 1999:akt. İpek, Tekbiyık ve Ursavaş, 2010, 129).

Çoğu araştırmacılara göre araştırma yöntemleri dersi almanın, öğretmenlerin sınıflarında daha çok araştırma yapmalarını sağladığına, araştırma öz-yeterlilik düzeylerini arttırdığına, yüksek araştırma öz-yeterliliğine sahip olan bireylerin gelecekte araştırmalara katılma hususunda çok ilgili ve araştırma üretiminin yüksek olduğuna ve araştırma kaygılarının azaldığına ilişkin araştırmalar yer almaktadır (Green ve Kvidhal, 1990; Krebs, Smither ve Hurley, 1991; Phillips ve Russell, 1994; Bieschke, Bishop ve Garcia, 1996; Kahn and Scott, 1997; Unrau ve Beck, 2004; Saracaloğlu, Varol ve Ercan, 2005; Lei, 2008: akt. Saracaloğlu, 2008, 182).

Bu anlamıyla Eğitim Fakültesi öğrencilerinin bilimsel içerikli araştırmaları ayırt edebilmeleri, aşamalarına uygun olarak inceleyebilmeleri, eleştirebilmeleri ve bağımsız araştırma yapabilmeleri onların öncelikle mesleki gelişimlerinde önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Araştırma, her türlü öğrenmenin ve gelişmenin özüdür. Bu yönü ile araştırma çabaları toplumun sosyo-ekonomik gelişmelerini sağlayan ve onu hızlandıran önemli değişkendir (DPT, 1993: akt. Karasar, 2007b, 1). Karasar (1974)’e göre, kalkınma hedeflerine varmada karşılaşılan büyüklü küçüklü çeşitli engellerin aşılmasında etkinliğin sağlanabilmesi, ülkede geçerliği yüksek bir araştırma politikasının varlığı ile buna uygun “araştırma eğitimi” ve öteki gereklerin yerine getirilmesini, böylece de “araştırmacı bir toplum” un yaratılmasını zorunlu kılar. Bu is eğitim kurumlarına olduğu kadar, eğitim kurumlarına, eğitim ve “araştırma bilimcilerine” önemli görevler yükler.

Literatürde bilimsel araştırma faaliyet ve becerilerini etkileyen faktörler olarak araştırma öğretimi, kişisel özellikler ve sosyo-bilişsel faktörler şeklinde sıralanmaktadır (İpek vd.2010, 129). Eğitim araştırmaları sonuçları gösteriyor ki öğretim sürecinde bilginin gelişmesi ve öğretmenlerin uygulamalarının gelişmesi için öğretmenlerin araştırmacılığı çok gereklidir. Buna karşın öğretimde araştırma ise o kadar kolay değildir (Gregson, 2004). Eğitim sistemimizde görev yapmakta olan öğretmenlerde, bilimsel araştırma kültür ve ihtiyacının yeterince gelişmemiş olduğunu, öğretmenlerin bilimsel bilgiye ulaşma yollarının medya ile sınırlı olduğunu gösteren araştırma sonuçları olduğu gibi, öğretmen adaylarımızın araştırma öz-yeterlilik inançlarının orta düzeyde olduğunu gösteren araştırma sonuçları da vardır (İpek vd.2010, 130).

Bu çalışma ile aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterlilikleri ne düzeydedir?

2. Bir araştırma raporunu oluşturan her bir kategori altında öğretmen adaylarınca oluşturulan kavramlar nelerdir?

Araştırma ile öğretmen adaylarının bilimsel araştırma raporlarını inceleme durumlarından hareketle, öğretmen eğitiminde araştırma eğitimiye dönük genel bir geribildirim oluşturmak amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada, genel tarama modellerinden tekil tarama modelinden yararlanılmıştır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama modelleridir. Bu tür yaklaşımda ilgilenilen olay madde, birey, grup, konu vb. birim ve duruma ait değişkenler, ayrı ayrı betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2007a). Kaptan (1998)'a göre olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlenmeye, açıklamaya çalışan çalışmalar betimsel çalışmalardır. Betimleme çalışmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Bu anlamda öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterliliklerinin ortaya konulması amacıyla performans değerlendirmesi yoluyla elde edilen verilerin incelenmesi gerçekçi bir ortam sunmuştur. Araştırma Ahi Evran Üniversitesi Türkçe öğretmenliği programı ikinci sınıf öğrencilerinin seçip inceledikleri araştırma raporlarını incelemelerine dayalı tespitleri ile sınırlı tutulmuştur.

2.1. Çalışma grubu

Çalışma grubunu, 2009–2010 eğitim öğretim yılı Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği ABD 2. sınıf öğrencilerinden seçkisiz örnekleme ile tespit edilen 48 öğrenci oluşturmaktadır.

2.2. Veri toplama araçları

Öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterliliklerinin saptanabilmesi amacıyla süreç boyunca ürün dosyalarında toplanan çalışma kâğıtları, araştırmacılar tarafından geliştirilen *Bilimsel Araştırma Yeterlilik Dereceleme Ölçeği* (BAYDÖ) kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ölçme aracı ile öğrencilerin özellikle performansa dayalı ürünlerinin güvenilir bir biçimde puanlanması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede durum hakkında hem ürünlerin puanlanmasındaki araştırmacıdan kaynaklanacak hatalar azaltılmış hem de bireyler arasındaki farklılıkların detaylarının görülmesine imkân sağlanabilmiştir.

BAYDÖ'nün geliştirilme sürecinde; ilk olarak taslak form "kapsam geçerliğiyle" ilgili olarak uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmacı tarafından oluşturulan taslak, 3 kişilik uzman grubuna sunulmuş, hem maddeleri kapsam geçerliği hem de problem, alt problemler, bağımlı ve bağımsız değişkenler, maddelerin konu ile ilişkililiği, madde kökleri, ifade edilişi, sıralaması ve benzeri boyutlardan uzmanlardan görüşleri alınmıştır (Büyüköztürk vd. 2008; Wiersma ve Jurs, 2005). Bu bağlamda uzmanlara formun her bir boyutuna ilişkin olarak "uygun", "uygun değil" ve "geliştirilmesi gerekir" seçeneklerinde değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca formun tümü ve her bir alt boyutuna ilişkin olarak nasıl olması gerektiğine dönük yazılı görüş bildirmeleri istenmiştir. Ayrıca uzman görüşlerinden gelen dönütler doğrultusunda taslak formun Kendall'in Tau Korelasyon Katsayısı belirlenerek, uzmanlar arasındaki tutarlılık ve ölçme aracının güvenilirliği belirlenebilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda her bir maddenin korelasyon katsayıları; M1 ($r=.53$), M2 ($r=.72$), M3 ($r=.48$), M4 ($r=.58$), M5 ($r=.44$), M6 ($r=.66$), M7 ($r=.41$), M8 ($r=.65$) ve M9 ($r=.46$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar BAYDÖ'nin araştırmada kullanılabilir nitelikte olduğunu göstermektedir. En son haliyle BAYDÖ, toplam 12 kategori (özet, giriş, problem, araştırma modelini yazma, evren ve örneklem açıklama, veriler ve toplanması kısmını açıklama, verilerin yorumlanması kısmını açıklama, bulgular, tartışma, sonuç, kaynaklar, yazım/sunum (rapor yazma teknikleri) olacak şekilde yapılandırılmıştır.

2.3. Verilerin analizi

Araştırma verilerinin analizinde; öğrencilerin ürün değerlendirmesi kapsamında kullanılan etkinlik raporları ve yazılı materyalleri doküman incelemesine dayalı olarak incelenmiştir. Yazılı metinlerle elde edilen veriler, BAYDÖ'de yer alan 12 boyutta incelenme durumlarına göre var (1) ve yok (0) olarak

bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu verilerin çözümlenmesinde birinci olarak, SPSS 15,0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmış ve öğrencilerin bilimsel araştırmaları inceleme durumlarının belirlenmesinde frekans (f) ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin bilimsel araştırmaları inceleme durumları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin belirlenmesinde bağımsız t testi tekniğinden yararlanılmıştır. İkinci olarak her bir boyutta bilimsel araştırma basamaklarını kullanan öğrencilerin bu basamaklarda hangi süreçleri işe koştukları içerik incelemesine dayalı olarak kavramlar-temalar-kategoriler arası bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Bu aşamada içerik analizi tekniklerinden olumsuzluk (ilişki) analizi kullanılmıştır. Durum çalışmalarında genellikle bir durumun tanımlanması, temanın araştırılması, temalar hakkında verilerin toplanması ve temaların karşılaştırılması araştırmacı tarafından yürütülür (Bloor ve Wood, 2006). Araştırmada, veri tabanını oluşturan metinler, Osgood (1959) tarafından geliştirilen bir içerik çözümlenmesi tekniği olan ve bir mesajdaki tek tek öğeler yerine öğeler arasındaki ilişkileri inceleyen olumsuzluk veya bağlantı analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bağlantı analizi, bir bütünde (metin, söylem, örneklem, vb.) neyin kaç kez görüldüğünü değil, neyin neyle beraber görüldüğünü, çeşitli mesaj öğelerinin hangi ilişki yapısı içinde birlikte bulunduğunu saptamayı amaçlamaktadır (akt., Bilgin, 2006). Ayrıca durum çalışmaları, özellikle deneysel veya tarama çalışmaları için çok karmaşık araştırma içeriğini dikkate alır. Kendi doğrularımızla geçerli bir araştırma stratejimiz olmasına rağmen, durum çalışmalarında buna ek olarak diğer araştırma metodlarını içeren nicel teknikler de kullanılabilir (Bloor ve Wood, 2006). Bu çalışmada da araştırmacılar tarafından elde edilen kodların görülme frekansları ile birlikte olumsuzluk matrisleri hesaplanmıştır.

Araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek ve öğrencilerin bakış açılarını yansıtmak amacıyla doküman metinlerinden örnek alıntılara yer verilmiştir. Bu sayede verilen örnekler ve hata kaynakları belirlenebilmiş ve somut önerilere gidilebilmiştir. Araştırmada kullanılan kısaltmalar şu şekildedir: E: Erkek; K: Kız; sayı (Örnek E11: onbirinci sırada incelen erkek öğrenci dokümanı)

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma boyutlarına göre veriler tablolaştırılarak analiz edilip açıklanarak, ilgili boyutlara ilişkin özgün öğrenci ifadelerine yer verilmiştir.

Başlık/yazar boyutuna ilişkin bulgular.

Tablo 1. Öğrencilerin başlık/yazar kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İncelenme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Başlık/yazar	4	8,4	44	91,6	kelime sayısı	44	100,0
					punto	5	11,4
					yazı karakteri	44	100,0
					karakter sayısı	4	9,1
					Türkçe-İngilizce başlık	7	15,9
					APA kriterlerine uygun	20	45,5
					bağlaç	4	9,1
çalışmanın ana fikrini yansıtmaya	5	11,4					

Tablo 1'e göre, öğrencilerin; başlık/yazar ($n=44$; 91,6%) kategorisi ile ilgili yüksek düzeyde inceleme yaptıkları görülmektedir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise kelime sayısı, yazı karakteri ve APA kriterlerine uygun kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden başlık/yazar kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

"12 kelime ve 1 bağlaçtan oluşmuştur. Tek satır aralıkla yazılmıştır. Başlık ortalı ve büyük harfle yazılmıştır." [40E]

"başlık 2 satırı aştığı için çift satır aralıkta yazılmıştır... düzey 1'e uygun başlık kullanılmıştır. (bu alt başlıklar için geçerlidir. Normal düzey 5'tir.) Başlık 19 kelimedir. Normalde başlık 10-12 kelime arası olmalıdır." [10K]

"başlık büyük harflerle, ortalı başlık, düzey 5. başlık 69 karakterden oluşmaktadır. Satır aralıkları çift satır olarak düzenlenmemiştir. Başlık çalışmanın ana fikrini basitçe özetlemiştir." [31K]

Özet boyutuna ilişkin bulgular.**Tablo 2.** Öğrencilerin özet kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İncelenme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Özet	3	6,3	45	93,7	kelime sayısı	42	93,3
					makaleyi özetleme	43	95,6
					anahtar kelimeler	37	82,2
					İngilizce özet	21	46,7
					biçimsel özellikler	21	46,7
					yazım kuralları	3	6,7

Tablo 2' ye göre öğrencilerin; özet ($n=45$; 93,7%) kategorisi ile ilgili yüksek düzeyde inceleme yaptıkları görülmektedir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise kelime sayısı, makaleyi özetleme, anahtar kelimeler kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden özet kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

“özet bölümü 40 kelimedenden oluşmaktadır. Normalde 120 kelimeyi geçmemeli. Kelime sayısı az.” [5K]

“anahtar sözcükler 7 kelime 56 karakter” [3E]

“makalenin özet kısmı 120 kelimeyi geçmemelidir. Bu makalenin özet kısmı da buna dikkat edilmiştir. Özet kısmı 110 kelimedenden oluşmaktadır. Makalede 4-5 tane anahtar kelime bulunmalıdır. Ancak bu makalede buna yer verilmemiştir.” [12K]

Giriş boyutuna ilişkin bulgular.**Tablo 3.** Öğrencilerin giriş kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İncelenme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Giriş	18	37,5	30	62,5	kaynak taraması ile ilişkilendirme	30	100,0
					amaç	24	80,0
					alt problemler	19	63,3
					araştırmanın konusu (problemi)	30	100,0
					sınırlılıklar	5	16,7
					önem	9	30,0
					paragrafları özetleme	26	86,7

Tablo 3'e göre, öğrencilerin yaklaşık yarıya yakını giriş ($n=30$; 62,5%) kategorisi ile inceleme yapabilmişlerdir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise kaynak taraması ile ilişkilendirme, amaç, araştırmanın konusu (problemi) ve paragrafları özetleme kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden giriş kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

“bu çalışmada konuşmadaki kelime hazinesinin önemi üzerine durulmakta; öğrenciye yeni kelimelerin kazandırılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar ve kelime öğretim teknikleri üzerinde önemle durulmaktadır.” [5K]

“amaç, sosyal bilimler dersinin öğrenci merkezli olarak işlendikten sonra öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.” [14E]

“...ayrıca bu çalışmanın Türkçe öğretim programını geliştirme çalışmalarına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.” [8K]

“araştırmanın amacı ilköğretim 6.sınıf sosyal bilgiler öğretiminde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisini incelemektir.” [42E]

“konuyla ilgili alt problemler belirtilmiştir. Türkçe öğretimi verilirken karşılaşılan sorunların soru halinde sebepleri vurgulanmış. 4 tane alt problem verilmiş.” [25K]

Yöntem boyutuna ilişkin bulgular.**Tablo 4.** Öğrencilerin yöntem kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İncelenme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Yöntem	18	37,5	30	62,5	araştırma modeli	30	100,0
					evren ve örneklem	30	100,0
					verilerin toplanması	25	83,3
					verilerin analizi	16	53,3

Tablo 4'e göre öğrencilerin yaklaşık yarıya yakını giriş ($n=30$; 62,5%) kategorisi ile inceleme yapabilmişlerdir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise kaynak taraması ile ilişkilendirme, amaç, araştırmanın konusu (problemi) ve paragrafları özetleme kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden yöntem kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

“çalışmanın örnekleme, rastgele seçilen iki Türkçe öğretmeniyle yapılan yirmi dakikalık yüz yüze görüşmedir.” [4E]

“araştırmanın modeli betimsel olup, doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmuştur.” [8K]

“yapılan korelasyon işlemi reddetme işlemi duyarlılığı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiler pearson momentler çarpımı korelasyonu ile incelenmiştir.” [44E]

“bu araştırmanın evreni Konya il Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların anneleridir.” [11K]

Bulgular boyutuna ilişkin bulgular**Tablo 5.** Öğrencilerin bulgular kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İncelenme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Bulgular	13	27,1	35	72,9	araştırma verilerini açıklama	35	100,0
					bulguları yorumlama	31	88,6
					istatistiksel işlemler ve çözümlenmeleri belirleme	27	77,1
					tablo-alıntı metinlerini inceleme	30	85,7

Tablo 5'e göre, öğrencilerin 35'i bulgular (72,9%) kategorisi ile inceleme yapabilmişlerdir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise araştırma verilerini açıklama, bulguları yorumlama, istatistiksel işlemler ve çözümlenmeleri belirleme ve tablo-alıntı metinlerini inceleme kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden bulgular kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

“bulgularda (,) sonra (4) rakama yer verilmiştir.” [3E]

“tablolarda aritmetik ortalama, standart sapma kullanılmıştır. İstatistiksel ve matematiksel gösterimler var...” [10K]

“tablo 8'e göre okulda yeterli miktarda araç-gerecin olduğu öğretmenlerle diğer öğretmenler arasında anlamlı fark yok.” [47K]

“öfkenin ifade edildiği kişilerin cinsiyete göre dağılımı sayı ve yüzde şeklinde tablo olarak verilmiştir... cinsiyete göre kızlarında erkeklerinde öfkelerini daha çok annelerine yansıttıkları ortaya çıkmıştır.” [26K]

“istatistiksel ve matematiksel gösterimler kullanılmamıştır.” [33K]

Sonuç/tartışma boyutuna ilişkin bulgular.**Tablo 6.** Öğrencilerin sonuç/tartışma kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İncelenme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Sonuç/tartışma	12	25	36	75	araştırmanın sonucunu belirleme	35	97,2
					öneriler	17	47,2
					kaynak taraması ile ilişkilendirme	12	33,3

Tablo 6'ya göre, öğrencilerin 36'sı sonuç/tartışma (75%) kategorisi ile inceleme yapabilmışlerdir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise araştırmanın sonucunu belirleme kavramı ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden sonuç/tartışma kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

"çalışmanın sonucunda, Türkçe öğretmenlerinin yeni ölçme-değerlendirme anlayışı hakkında olumlu bakış açısına sahip oldukları..." [4E]

"çalışmanın sonucunda iyi bir öğretmenin sabırlı, sevecen, bevesli, şefkatli olması ve öğrenciye anne-baba gibi yaklaşması gerektiği konusunda hemfikir olunmuştur. Ayrıca iyi bir öğretmen bilgi çağının düzenine ayak uydurmalı..." [20K]

"elde edilen sonuçlar göz önüne bulundurularak, eğitim fakültelerindeki yeniden yapılandırma süreci sonucunda öğrencilerin motivasyonları ve memnuniyetleri artırmanın yolları göz önünde bulundurulması ve çeşitli olanakların sağlanması için girişimlerde bulunulmasının önemi arz edilmektedir." [43E]

Kaynaklar boyutuna ilişkin bulgular.

Tablo7. Öğrencilerin kaynaklar kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İnceleme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Kaynaklar	19	18,8	39	81,2	kaynak sayısı	15	38,5
					kaynak sıralaması	31	79,5
					kaynakça-alıntı eşleştirmesi	26	66,7
					kaynak gösterme kuralları	39	100,0

Tablo 7'ye göre, öğrencilerin 39'u kaynaklar (81,2%) kategorisi ile inceleme yapabilmışlerdir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise kaynak gösterme kuralları ve kaynak sıralaması kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden kaynaklar kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

"metin içinde kullanılan kaynaklarla, kaynakça kısmındaki kaynakların eşleştirilmesi yapıldı. Kaynakların başındaki ✓ işareti o kaynağın metin içinde kullanıldığını ifade ediyor... Aksan (1980), Özön (1967) kaynakları metin içinde yer alırken kaynakça kısmında yer almamaktadır." [5K]

"aynı yazara ait çalışmalarda, önce yazılan önce yazılır ve doğrudur burada. Kaynakça soyad sıralamasına göre düzenlenmiş ve alfabetik sıralama vardır. Belirtilen kaynaklardan araştırmanın içerisinde yararlanılmıştır. Kaynakça alıntı eşleştirmesi yapılmıştır." [6E]

"her bir kaynağın ilk satırı sola hizalı, ikinci satırı içerden yazılacak şekilde düzenlenmiştir. APA'ya göre hazırlanmış..." [9K]

Yazma/sunum boyutuna ilişkin bulgular.

Tablo 8. Öğrencilerin yazma/sunum (rapor yazma teknikleri) kategorisini inceleme durumları

Kategoriler	İnceleme durumu				Kavramlar	f	%
	Yok		Var				
	f	%	f	%			
Yazma/sunum (rapor yazma teknikleri)	3	6,3	45	93,7	sayfa düzenini açıklama	45	100,0
					başlık ve paragraf düzeni	25	55,6
					şekil ve tabloların kullanımı	27	60,0
					dipnot yazımı	19	42,2
					alıntı yapma	41	91,1

Tablo 8'e göre, öğrencilerin 45'i yazma/sunum (93,7%) kategorisi ile inceleme yapabilmışlerdir. İnceleme yapan öğrencilerin metinlerinde ise sayfa düzenini açıklama ve alıntı yapma kavramları ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin doküman metinlerinden yazma/sunum (rapor yazma teknikleri) kategorisine ilişkin özgün alıntılar:

“alıntılardan faydalanılmıştır ve bu alıntılar sola dayalı italik balde yazılmıştır.” [40E]

“dipnotlarda satır başı yapılmamıştır.” [3E]

“alıntı cümleler tırnak içinde italik ince yazıyla yazılmıştır. Çift tırnağın bittiği yerde kaynak eklenir ve cümleye kaldığı yerden devam edilir.” [13K]

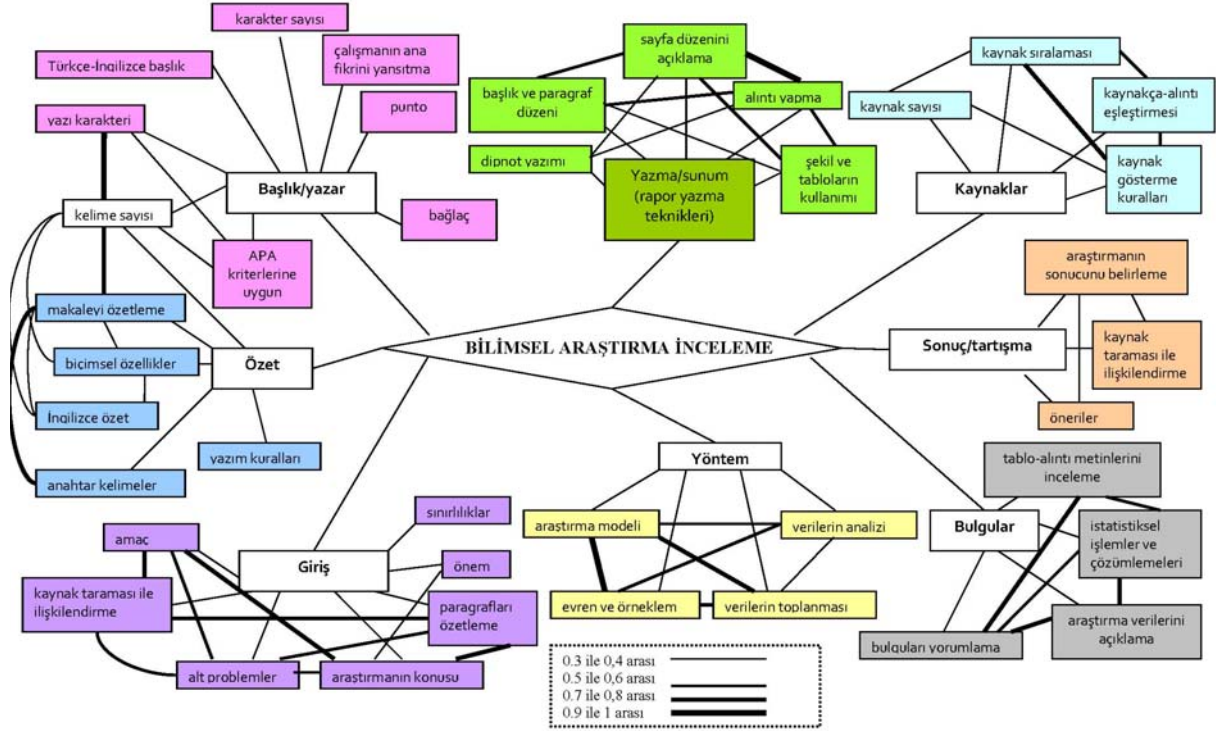
Kategoriler arası ilişki ile ilgili bulgular.

Tablo 9. Kategoriler arası ilişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Başlık/yazar	-	.86	.57	.57	.67	.69	.74	.86
2. Özet		-	.59	.59	.68	.70	.76	.88
3. Giriş			-	.39	.46	.47	.51	.59
4. Yöntem				-	.46	.47	.51	.59
5. Bulgular					-	.55	.59	.68
6. Sonuç/tartışma						-	.61	.70
7. Kaynaklar							-	.76
8. Yazma/sunum (rapor yaz. tek.)								-

Tablo 9'a göre, boyutlar arası ilişki bakımından en yüksek düzeyli ilişkinin; başlık/yazar-özet ($r=.86$) ve başlık/yazar-yazma/sunum ($r=.86$) ve özet- yazma/sunum ($r=.88$) kategorileri arasında olduğu buna karşılık en düşük ilişkinin giriş-yöntem ($r=.39$), giriş-bulgular ($r=.46$), giriş-sonuç/tartışma ($r=.47$), yöntem-bulgular ($r=.46$) ve yöntem-sonuç/tartışma ($r=.47$) arasında olduğu görülmektedir.

Grafik 1. Öğrencilerin bilimsel araştırmaları inceleme yeterlilikleri ilgili her bir kategori altında oluşan kavramlar ve bu kavramlar arası ilişkiler

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının bilimsel bir araştırma raporunun, *başlık/yazar*, *özet*, *kaynaklar* ve *yazma/sunum* ile ilgili boyutlarda yüksek düzeyde inceleme yapabildikleri görülürken, *giriş*, *yöntem*, *bulgular* ve *sonuç/tartışma* boyutlarda bu düzey daha düşük kalmıştır. Bu sonuçlar öğrencilerin bilimsel araştırmaları daha çok biçimsel yönüyle incelediklerini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin dokümanları incelendiğinde

nicel araştırma desenlerini kullanan çalışmaların ağırlıklı olarak yer aldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, Karasar (2007a) “Türk eğitim sisteminde araştırma eğitimi ne içerik ne de yöntem ve düzey yönünden yeterli görülmemektedir”, Büyüköztürk, (1999), “öğretmenler kendileri için araştırma yeterliklerine sahip olmayı önemli bulmakla beraber, bu yeterliklere yeterince sahip olmadıkları” ve Köklü vd. (1999), “ilköğretim müfettişlerinin yarısının araştırma yeterliklerine sahip olmadıkları ve bu yeterliklerini hem kendi gelişimlerine hem de öğretmenlerin gelişimlerine aktaramadıkları” yönündeki bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırma bulgularına göre, bilimsel bir araştırma raporunu oluşturan kategoriler arasında en yüksek düzeyli ilişkinin; *başlık/yazar-özet ve başlık/yazar-yazma/sunum ve özet-yazma/sunum* kategorileri arasında olduğu görülürken, en düşük ilişkinin *giriş-yöntem, giriş-bulgular, giriş-sonuç/tartışma, yöntem-bulgular ve yöntem-sonuç/tartışma* arasında olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular öğretmen adayı öğrencilerin bilimsel bir araştırma makalesini bir bütün olarak çözümlenemediklerini göstermektedir. Bu da öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme boyutlu yeterlikleri bakımından kısmen eğitim ihtiyacı içerisinde olduklarını göstermektedir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki önerilere gidilebilir:

- Öğrencilerin son sınıflara doğru bilgi ve yorum kapasitesinin arttığı düşünüldüğünde eğitim fakültelerinde bilimsel araştırma yöntemleri dersi son yıllara konulabilir. Bu durum öğrencilerin araştırma yapma ve bilimsel nitelikli araştırmaları inceleme durumlarını da geliştirebilir. Saraçoğlu (2008)'na göre, araştırma yeterliğini, araştırma kaygısı dışında araştırma tutumu ve araştırma deneyimi gibi değişkenler etkilemektedir. Aynı zamanda da Araştırma Yöntemleri, İstatistik ve Ölçme-Değerlendirme gibi araştırma kültürünü etkileyen dersler lisans ve lisansüstü düzeyde verilmelidir.
- Bilimsel araştırma yöntemleri dersinin haftalık ders saati arttırılabilir veya diğer eğitim derslerinde öğrencilerin bilimsel araştırmaların içeriğinin incelenmesine yönelik amaçlar konulabilir. Bu durum öğrencilerin farklı disiplinlerdeki çalışmaları analiz etme sürecinde yardım edebilir.
- Araştırma bizzat yapılarak öğrenilen çalışmadır. Bu süreçte önemli olan, insanların araştırma yapacak düzeye ve isteğe getirilmesidir (Üstdal vd. 2004). Nicel araştırmalar ile birlikte nitel çalışmaların içeriği genişletilebilir. Ayrıca her iki yönteminde somut olarak uygulamaya dökülebilmesi amacıyla, Eğitim fakülteleri öğrencilerinin de diğer fakültelerde olduğu gibi lisans bitirme tezi geliştirmeleri istenebilir.
- Hatırdan çıkarılmaması gereken bir başka nokta da, bireysel çalışma alışkanlıklarının ve bilimsel davranışların yalnız araştırma derslerinin konusu olmadığıdır. Bu davranışların geliştirilmesi, bireyin bütün eğitim yaşantısının başlıca amacı olmalı ve ortam buna göre düzenlenmelidir (Karasar, 2007a, 51).

5. KAYNAKLAR

- Balcı, A. (2009). **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik Ve İlkeler** (4.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2006). **Sosyal bilimlerde içerik analizi / teknikler ve örnek çalışmalar**. İstanbul: Siyasal Kitapevi.
- Bloor, M., & Wood, F. (2006). **Keywords in qualitative methods**. London: Sage Publications.
- Büyüköztürk, Ş. (1999). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin araştırma yeterlikleri*. **Eğitim Yönetimi Dergisi** (18), 257–69.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). **Bilimsel araştırma yöntemleri** (2.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2003). **Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş: nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Geray, H. (2004). **Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş**. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gregson, R. (2004). Teacher-research: the benefits and the pitfalls. **UWS AARE** <http://www.aare.edu.au/04pap/gre04828.pdf> :edinme: 11,5. 2011

- Karasar, N. (1974). *Araştırma eğitimi*. A.Ü.Eğitim Fakültesi Dergisi. 7, 1–4: 263–274.
- Karasar, N. (2007a). **Bilimsel araştırma yöntemleri** (17.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2007b). **Araştırmalarda rapor hazırlama** (14.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaptan, S. (1998). **Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri** (11.Baskı). Ankara: Tek Işık Web Ofset.
- Köklü, N, Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, Ö. (1999, Yaz). *İlköğretim müfettişlerinin araştırma yeterlikleri ve araştırma eğitimine ilişkin görüşleri*. **Eğitim Yönetimi Dergisi** (1), 325–39.
- İpek, A.C., Tekbıyık, A. ve Ursavaş, Ö.F., (2010). *Lisansüstü öğrencilerinin araştırma öz-yeterlik inançları ve bilgisayar tutumları*. **Gaziantep üniversitesi sosyal bilimler dergisi**.9(1):127–145
- Punch, K. F. (2005). **Introduction to social research–quantitative & qualitative approaches**. London: Sage.
- Saracaloğlu, A.S., (2008). *Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kayguları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki*.**Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**. Aralık . Cilt:V, Sayı:II, 179–208
- Ünal, S. Ada, S. (2007) **Eğitim bilimine giriş**. Nobel Yay. Ankara.
- Üstdal, M., Vullaume, R., Gülbahar, K. ve Gülbahar, Y. (2004). **Bilimsel araştırma kılavuzu**. İstanbul: Pelikan Yay.
- Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2005). **Research methods in education** (8th ed.). Pearson Education Inc.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). **Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri**.(6.basım) Ankara: Seçkin Yay..